

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

در آستانه چهلمین سالگرد انقلاب اسلامی (۲۶)

نگاهی به جایگاه زنان در عرصه های مدیریتی

فرآورده های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: هدایتی

- قبل از انقلاب به واسطه پایین بودن سطح سواد و تحصیلات و مهارتها، زنان کمتری توانمندی لازم را برای حضور در عرصه‌های مدیریتی داشتند.
- زنان صاحب منصب سیاسی قبل از انقلاب در دوره پهلوی ها انگشت شمار بودند و آنها که به مجلس شورا و یا سنا راه می‌یافتند نیز اغلب از همسران و بستگان رجال و متنفذین یا امرای ارتش بودند.
- انقلاب اسلامی بسترهای لازم برای گسترش تحصیلات و دانش و بینش و کسب مهارتها را برای عموم زنان در کنار مردان فراهم کرد و با ارتقای تحصیلی و علمی، زنان بسیاری توانمندی حضور در عرصه های مدیریتی را کسب کردند.
- در یکسال گذشته، در سطح کلان مدیریتی شاهد رشد ۱۶٫۵ درصدی مدیریت زنان بوده‌ایم که این آمار در استناداری‌ها با رشد ۶۰ درصدی مدیریت زنان همراه بوده است.
- نسبت نمایندگان زن مجلس شورای اسلامی از ۱٫۲٪ در دوره اول به ۵٫۹٪ در دوره دهم افزایش یافته است.
- در حال حاضر سه فرماندار زن، ۲۰ بخشدار و ۹ معاون فرماندار زن در کشور فعالیت دارند.
- قبل از انقلاب خانم‌های قاضی در کل ایران ۳۳ نفر بودند، الان بیش از ۱۰۰۰ نفر قاضی زن داریم.
- طبق سرشماری سال ۹۵، در مجموع تعداد زنان در میان قانونگذاران، مقامات عالی‌رتبه و مدیران و متخصصان به ۲۵۴۷۱۴۲ نفر رسیده است.

□ مقدمه

تحولات فکری و روحی مهمی که در پرتو انقلاب اسلامی در آحاد مردم به ویژه زنان روی داد موجبات رشد و شکوفایی هرچه بیشتر آنها را فراهم آورد. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی زنان با پیشرفت در عرصه تحصیل و کسب مدارج علمی و دانشگاهی، توانمندیهای خود را در حوزه های مختلف برای حضور در عرصه های مدیریتی ارتقا دادند و بسترهای اجتماعی فرهنگی و نوع نگرش رهبران نظام به حضور و نقش آفرینی زنان در جامعه نیز به این موضوع کمک کرد تا حضور خود را در عرصه‌های مدیریتی به تدریج افزایش دهند. این گزارش نگاهی دارد بر نقش زنان در عرصه‌های مدیریتی در سالهای پس از انقلاب اسلامی در مقایسه با قبل از آن.

□ نگاهی به جایگاه و اهمیت زن در جمهوری اسلامی و مقایسه آن با قبل از انقلاب

زنان در دوران قبل از انقلاب اسلامی از جهات مختلف (سواد و آموزش و حقوق اجتماعی سیاسی...) هم طراز با مردان نبودند و فرصت بروز و ظهور توانمندیهایشان را نیافته بودند. و این به دلیل نوع رویکرد حکومت و نظام فرهنگی حاکم بر جامعه آن زمان بود. به لحاظ قانونی در تدوین اولین قانون اساسی کشور (سال ۱۲۹۰) و اعطای حق رای به مردم، زنان در ردیف صغیران، ورشکستگان، مرتکبین قتل و سرقت و ... قرار گرفتند و از حق رای محروم شدند. قانون منع حق رای زنان تا سال ۱۳۴۱ به قوت خود باقی بود. برخی مورخان معاصر عقیده دارند که اعطای حق رای به زنان در دوره پهلوی دوم در ابتدای دهه ۴۰ شمسی بیش از آن که نشانه اعطای آزادی سیاسی به جامعه باشد، سوءاستفاده صوری از نمادهای نوگرایی بود. این امر تنها باعث شد که برخی زنان طبقات بالا و خاص جامعه به برخی مناصب و پست‌های سیاسی دست یابند و رژیم، بعد از حضور همین تعداد زن در مقام‌های سیاسی فرصت مناسبی برای تبلیغات عوام‌فریبانه و ادعای برابری حقوق زنان و مردان را به دست آورد. ولی منظور اصلی اعطای حق رای به زنان که فراهم کردن بستر مناسب برای مشارکت عموم زنان است، هیچ‌گاه برآورده نشد^۱.

۱- مروری بر جایگاه زنان قبل و بعد از انقلاب اسلامی، وبسایت مرکز تحقیقات زن و خانواده؛ ۸۷/۱۱/۲۱

□ تفاوت نگاه محمد رضا پهلوی و امام خمینی به زنان

آنچه تفاوت جایگاه زن در دوره قبل و بعد از انقلاب اسلامی را روشن تر می کند به تفاوت نگاه میان محمد رضا پهلوی و امام خمینی (ره) در خصوص زنان و جایگاه آنها بر می گردد. یکی معتقد است عقل زن ناقص است و در عین حال شعار حداکثر آزادی از نوع غربی آن را برای زنان و مردان سر می دهد که عملاً نتیجه ای جز تضعیف جایگاه و هویت و استفاده ابزاری از زن ندارد و دیگری زن را مربی جامعه می داند و اعتقاد به حضور فعال زنان در همه عرصه ها دارد :

محمد رضا پهلوی در مصاحبه با یک خبرنگار می گوید: «عقل زنان به طور کلی ناقص تر از مردان است و البته استثنائاتی هم دارد.» او در خصوص اینکه آیا شهبانو (فرح دیبا) می تواند پس از او به اداره امور مملکت بپردازد پاسخ نمی دهد و در مواجهه با سؤال خبرنگار مبنی بر اینکه پس چرا او (فرح دیبا) را به عنوان جانشین خود انتخاب کرده نیز پاسخی نمی دهد^۱. در مقابل، امام خمینی چه قبل از انقلاب و چه در دوران پیروزی و پس از انقلاب اسلامی همواره بر حضور موثر و آگاهانه زنان در همه عرصه ها تاکید دارند. امام خمینی (ره) می فرمایند: «زن انسان ساز است؛ قرآن انسان ساز است.» یک برابری بین قرآن و نقش تربیتی زنان تعریف می کنند و در جای دیگر می فرمایند: زنان باید در تمام مقدرات جمهوری اسلامی دخالت کنند؛ از کلان تا جزء. ایشان نظرشان این بود که زنان باید دخالت کنند.^۲ درجایی دیگر می فرمایند: «همه ملت ایران چه زنان و چه مردان باید این خرابه ای را که برای ما گذاشته اند بسازند، ایران با دست تنها مرد ساخته نمی شود، مرد و زن باید با هم این خرابه را بسازند.» این فرامین عاملی شد تا زنان به عنوان متعهدترین و متخصص ترین ها در عرصه های داخلی و بین المللی بدرخشند و تداوم این رویکرد در دیدگاه های رهبر معظم انقلاب نسبت به حضور زنان در عرصه های مختلف با ایجاد خودباوری و هویت اسلامی زمینه رشد و تعالی زنان را در جامعه فراهم ساخت و فرصت حضور آنها را در جامعه پررنگ تر کرد تا بتوانند به شکل توانمندتری در همه عرصه ها قدم بردارند.^۳

□ تاریخچه حضور زنان در عرصه های مدیریتی قبل از انقلاب

در دوره سلطنت رضاشاه، نام هیچ زنی به عنوان مدیر سیاسی در ایران ثبت نشد، اما در دوره محمدرضا پهلوی از سال ۱۳۴۲ نخستین بار در تاریخ دستگاه های اجرایی کشور، فرخ رو پارسا به معاونت وزارت آموزش و پرورش منصوب شد و از سال ۱۳۴۷ وی اولین و تنها وزیر زن ایرانی بوده است. در سال ۱۳۴۶ فرح پهلوی (همسر شاه) به ریاست شورای نیابت سلطنت منصوب شد که در آن زمان بالاترین منصب سیاسی زنان بود. در کابینه امیرعباس هویدا، غیر از فرخ رو پارسا، مهناز افخمی از سال ۵۴ تا ۵۶ شمسی و سپس آموزگار به عنوان مشاور امور بانوان حضور داشتند. علاوه بر این دو، می توان از ظفردخت اردلان، به عنوان اولین نماینده ایران در کمیسیون زنان سازمان ملل (۱۳۴۰)، مهین زندی اولین زن بخشدار حومه کرج و مهرانگیز دولتشاهی اولین زن سفیر ایران در دانمارک هم به عنوان صاحب منصبان سیاسی نام برد. بنابراین شمار زنان صاحب منصب در این دوره کمتر از ده نفر (۸ نفر) بوده است. و علاوه بر اینها تعدادی نیز از ۱۳۴۲ به بعد توانستند وارد مجالس شورای ملی و سنا بشوند. اولین گروه از زنان راه یافته به مجلس در انتخابات سال ۱۳۴۲ نامزدهای «کنگره آزاد زنان و آزاد مردان» بودند. البته برخی مورخان سیاسی معتقدند زنانی اجازه حضور در دو مجلس

۲- وضعیت زنان ایران در قبل و بعد انقلاب، دیدبان، ۹۳/۱۱/۱۲

۲. دستاوردهای جمهوری اسلامی در حوزه زنان در یک دهه گذشته، خبرگزاری صدا و سیما، ۹۵/۱۱/۱۷

۳- آموزه های انقلاب اسلامی برای عبور زنان از سد نابرابری، ایرنا، ۹۶/۱۱/۱۴

سنا و شورای ملی را می‌یافتند که با سیاست‌های حاکم رژیم منطبق و همسو بودند. بسیاری از این زنان از همسران و بستگان رجال و متنفذین یا امرای ارتش محسوب می‌شدند.^۱

□ نقش زنان در عرصه‌های مدیریتی بعد از انقلاب اسلامی

صریح‌ترین موضع‌گیری انقلاب اسلامی نسبت به مشارکت زنان در قانون اساسی جمهوری اسلامی انعکاس یافته است. در این قانون نه تنها هیچ تبعیضی در لفظ و معنا به دلیل جنسیت مقرر نشده و راه قانونی برای مشارکت زنان در تمامی صحنه‌ها فراهم آمده، از شان خانوادگی و اجتماعی زنان نیز حمایت شده که نشانه نگرش مثبت رهبران انقلاب اسلامی به مسائل زنان است.^۲

□ زنان صاحب منصب پس از پیروزی انقلاب اسلامی

معصومه ابتکار در اولین برنامه از نشستهای تخصصی "تجارب زیسته زنان مدیر"، با عنوان "مدیریت توسعه پایدار در دوران معاصر" گفت: ۴۰ درصد از کارمندان جمهوری اسلامی زن هستند این درحالیست که بسیاری از آنها از توانمندی علمی و تجربه کافی برخوردارند اما به آنها فرصتی داده نشده است. طی آمارهای یکسال گذشته، در سطح کلان مدیریتی شاهد رشد ۱۶,۵ درصدی مدیریت زنان بوده‌ایم که این آمار در استانداردهای با رشد ۶۰ درصدی مدیریت زنان همراه بوده است. برخورداری زنان از هوش عاطفی می‌تواند برای جامعه موجب تحول و جریان‌سازی باشد.^۳

الف - مجلس شورای اسلامی: اولین جایگاه حضور زنان در عرصه سیاست، در مجلس شورای اسلامی بروز و ظهور یافت. درصد نمایندگان زن مجلس هرچند در ابتدای انقلاب با کاهش روبه‌رو بود ولی در سال‌های پس از آن افزایش یافت. در دوره اول مجلس شورای اسلامی ۹۰ نفر داوطلب شدند که ۴ نفرشان به مجلس راه یافتند و این تعداد ۱,۵ درصد نمایندگان آن دوره را شامل می‌شد. اما اکنون در دوره دهم ۱۲۳۴ زن داوطلب نمایندگی مجلس بودند که ۱۷ نفرشان به مجلس راه یافتند. درصد نمایندگان زن نسبت به کل نمایندگان در این دوره به ۱۱ درصد رسیده است.

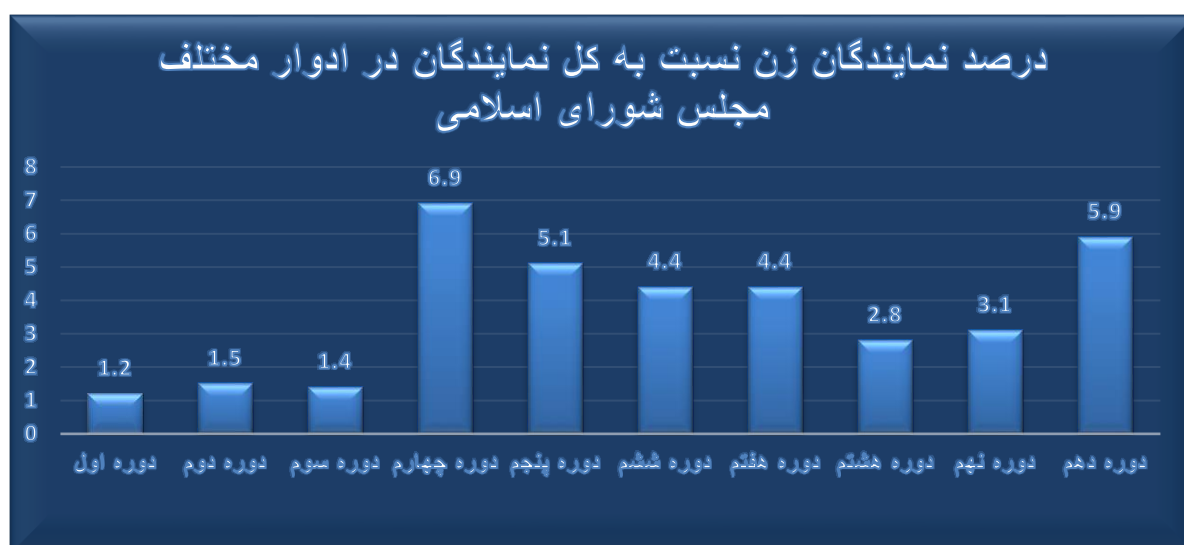
^۱ - آموزه‌های انقلاب اسلامی برای عبور زنان از سد نابرابری، ایرنا، ۹۶/۱۱/۱۴

^۲ . مروری بر جایگاه زنان قبل و بعد از انقلاب اسلامی، وبسایت مرکز تحقیقات زن و خانواده، ۸۷/۱۱/۲۱

^۳ . معصومه ابتکار: ۴۰ درصد کارمندان «زن» هستند، ایسنا، ۹۷/۸/۲۶

سهم زنان داوطلب و نماینده در ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی

ادوار مجلس	تعداد داوطلبان زن	تعداد نمایندگان زن	تعداد کل نمایندگان	درصد از کل نمایندگان
دوره اول	۹۰	۴	۳۲۷	۱,۲
دوره دوم	۳۲	۴	۲۷۴	۱,۵
دوره سوم	۴۷	۴	۲۷۸	۱,۴
دوره چهارم	۸۶	۹	۲۷۵	۶,۹
دوره پنجم	۳۵۱	۱۴	۲۷۷	۵,۱
دوره ششم	۵۰۴	۱۳	۲۹۷	۴,۴
دوره هفتم	۸۲۷	۱۳	۲۹۴	۴,۴
دوره هشتم	۵۸۵	۸	۲۸۸	۲,۸
دوره نهم	۳۹۰	۹	۲۸۸	۳,۱
دوره دهم	۱۲۳۴	۱۷	۲۹۰	۵,۹

روند افزایش حضور زنان در مجلس شورای اسلامی روندی کند اما امیدوارکننده و افزایشی بوده است. بطوریکه در دوره دهم نسبت به دوره قبل (مجلس نهم) شاهد افزایش ۳ درصدی تعداد داوطلبان زن بوده‌ایم. زنان ۱۱٪ کل داوطلبان نمایندگی این دوره را تشکیل داده‌اند. تعداد زنان راه یافته به مجلس نیز نسبت به دوره قبل تقریباً دو برابر شده است.

ب- شوراهای اسلامی شهر و روستا: در دهه اخیر ترکیب جنسی اعضای شوراهای شهر و روستا در سراسر کشور نشان می‌دهد که این شوراهای زمینه مشارکت فعال زنان را در رقابت پویا با مردان فراهم کرده‌اند. تعداد زنان فعال در این شوراهای، حتی در شهرستان‌های کوچک بیانگر ایجاد زمینه فعالیت سیاسی برای زنان است. شوراهای اسلامی شهر و روستا از نخستین دوره آغاز به کار خود تاکنون که در دوره پنجم بسر می‌بریم، میزبان حضور زنانی بوده‌اند که از سوی جامعه محلی خود برگزیده شده و راهی شوراهای اسلامی شهر و روستا شده‌اند. بر اساس آمارهای موجود در وهله نخست حضور زنان در شوراهای مستمر بوده و در ۵ دوره پایدار بوده‌است. اما از آنجایی که تعداد زنان در قیاس با مردان بسیار کمتر بوده، زنان اقلیتی هستند که در سایه اکثریت قاطع و دائمی مردان جولان عمل قابل توجهی نداشته‌اند. براساس آمار موجود، تعداد داوطلبین به تفکیک جنسیت در ۵ دوره شوراهای شهر و روستا بدین قرارند:

داوطلبان ادوار مختلف انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا به تفکیک جنس^۱

دوره اول	زنان داوطلب	مردان داوطلب	کل داوطلبان	سهم زنان	سهم مردان
۱۳۷۷	۷۲۶۷	۳۲۸۸۶۲	۳۳۶۱۳۸	٪ ۲,۱	٪ ۹۷,۸
دوره دوم	۵۸۶۷	۲۱۳۰۹۰	۲۱۸۹۵۷	٪ ۲,۶	٪ ۹۷,۳
دوره سوم	۷۱۳۱	۲۴۰۶۲۸	۲۴۷۷۵۹	٪ ۲,۸	٪ ۹۷,۱
دوره چهارم	۱۲۰۹۶	۲۴۷۵۶۸	۲۵۹۶۶۴	٪ ۴,۶	٪ ۹۵,۳
دوره پنجم	۱۷۸۸۵	۲۶۹۴۵۰	۲۷۸۴۵۲	٪ ۶,۳	٪ ۹۳,۶

به گفته سید محمدعلی افشانی، رئیس سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، در حوزه‌های مدیریت شهر و روستا، ۳۵۴۷ زن عضو شوراهای اسلامی روستاها و ۲۳۹۳ نفر نیز دهیار زن هستند، همچنین در مدیریت شهری نیز ۴۸۲ زن عضو شوراهای اسلامی شهر و ۸ زن هم به عنوان شهردار مشغول به فعالیت هستند. قریب به ۳۷ هزار دهیاری در اقصی نقاط کشور فعالیت می‌کنند که در این میان زنان از بدو شکل‌گیری دهیاری‌ها حضور پویا و فعالی در عرصه مدیریت روستایی به نمایش گذاشته‌اند. سهم بانوان دهیار در سال ۹۳ با رشد ۴۳ درصدی به ۲۱۶۷ نفر و با آغاز دوره پنجم شوراهای اسلامی تا کنون به ۲۳۹۳ نفر افزایش یافته است. در این میان زنان عضو شوراهای روستا نیز سهم مهمی را به خود اختصاص داده‌اند که به طور مثال در دوره چهارم شوراهای روستا، تعداد ۲۴۲۸ نفر از زنان، عضو شوراهای روستا بوده و در دوره پنجم شوراهای اسلامی نیز این تعداد به ۳۵۴۷ نفر افزایش یافته است که رشد تقریباً ۵۰ درصدی را شاهد هستیم که استان‌های خراسان رضوی، کرمان، مازندران، سیستان و بلوچستان و گیلان به ترتیب دارای بیشترین دهیاران زن در پنجمین دوره شوراهای اسلامی هستند.^۲

^۱ . برگرفته از آمار اداره انتخابات وزارت کشور.

^۲ . حضور بیش از ۶۰۰۰ زن در شوراهای شهر و روستا، ایسنا، ۹۷/۲/۹

افزایش سهم زنان در پنجمین دوره شوراهای اسلامی روستا و دهیاری ها نسبت به دوره چهارم

میزان رشد	سال ۹۳	سال ۹۶	
% ۵۰	۲۴۲۸	۳۵۴۷	زنان عضو شورای اسلامی روستا
% ۴۳	۲۱۶۷	۲۳۹۳	دهیار زن

درصد حضور زنان در میان قانون گذاران، مقامات عالی رتبه و مدیران در سال ۹۲، ۱۵،۲ درصد بوده است. این میزان در خصوص مردان در سال ۹۲، ۸۴،۸ درصد بوده است. همچنین تا سال ۹۵ تعداد معاونان رییس جمهور ۳ نفر؛ دستیار ویژه یک نفر، معاونین وزارت ۱۲ نفر، مدیران ارشد مدیران کل و روسای ادارات ۲۰۱ نفر و فرماندار ۳ نفر بوده‌اند.^۱ در حال حاضر سه فرماندار زن، ۲۰ بخشدار و ۹ معاون فرماندار زن فعالیت دارند.

البته نباید این نکته را نیز فراموش کرد که در ارائه آمار نقش آفرینی و حضور زنان در اداره امور کشور، تنها نباید به کرسی نشینان زن مجلس شورای اسلامی اکتفا کرد؛ چرا که زنان در جایگاه های دیگری همچون مشاور رئیس جمهوری، فرماندار، شورای شهر و یا دیگر مسئولیت های اجرایی کشور نقش خود را به خوبی ایفا کرده اند. زنان امروز توانسته اند توانایی، کارایی، هوش و درایت بالای خود را در عرصه های مختلف سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشور به نمایش همگان بگذارند و یاری رسان مشکلات کشور باشند.^۲

تعداد زنان در مناصب عالی کشور بر اساس اطلاعات سرشماری سال ۱۳۹۵

بخش خصوصی		بخش عمومی		مناصب زنان
زن	مرد و زن	زن	مرد و زن	
۴۹۲۳۸	۴۳۱۴۲۳	۷۱۲۵۰	۲۸۷۱۴۵	قانونگذاران، مقامات عالی رتبه و مدیران
۲۱۱۴۹۰	۵۳۵۸۶۱	۵۵۵۸۷۰	۱۱۸۵۶۷۶	متخصصان
۱۵۹۲۷۸۹	۱۵۲۵۵۸۹۳	۹۵۴۳۵۳	۴۳۲۲۷۰۱	جمع

پ- زنان و منصب قضاوت^۳ یکی دیگر از دستاوردهای نظام اسلامی، باز شدن فضا برای زنان در احراز پست های قضایی است. به گفته مهین دخت داودی، معاون قضایی رئیس کل دادگستری استان تهران، قبل از انقلاب خانم های قاضی در کل ایران ۳۳ نفر بودند، الان بیش از ۱۰۰۰ نفر قاضی زن داریم که در پست های مختلف قضایی از بدو کار دادیاری گرفته تا بالاترین شغل که دیوان عالی کشور است، مشغول انجام وظیفه هستند. قاضی زن در دادسرای دیوان عالی کشور، در دادگاه های تجدید نظر و در هر پستی که شما فکر کنید ما قضات زن داریم. در حال حاضر خانم های قاضی مشاور در دادگاه خانواده فعالیت دارند که طبق قانون تصمیم دادگاه باید با اخذ نظر قاضی مشاور باشد، معاون رئیس کل و معاون رئیس کل محاکم در مجتمع های قضایی نیز زنان هستند. قضات زن در تمامی سطوح مشغول فعالیت هستند. اخیرا برای بعضی

^۱ زهرا شجاعی استاد دانشگاه، درصد حضور زنان در میان قانون گذاران، مقامات عالی رتبه و مدیران، ایسنا، ۹۶/۱۰/۱۶

^۲ عبدالکریم گراوند، معاون مدیر کل دفتر امور سیاسی وزارت کشور، زنان ایران اسلامی: دیروز، امروز و فردا، وبسایت معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری، ۹۵/۳/۳۰

^۳ قبل از انقلاب قضات زن در ایران ۳۳ نفر بودند، امروز بیش از ۱۰۰۰ قاضی زن داریم، فارس، ۹۷/۷/۳

از خانم‌های مشاور با حفظ سمت، ابلاغ دادرسی اجرای احکام صادر شده و با این ابلاغ دیگر نیازی نیست پرونده‌های اجرای احکام برای کسب دستور به دادگاه برود؛ خانم‌ها به عنوان دادرس اجرای احکام می‌توانند دستورات را خودشان صادر کنند.

ت-سایر موارد^۱

مدیریت ۴۰ درصد نشریات توسط زنان، وجود ۲۵ نشریه ویژه زنان، مشغول بودن ۲۲ درصد زنان ایرانی در بخش کشاورزی، ۵۲ درصد در بخش خدمات، فعالیت ۲۵ درصد زنان در بخش صنعتی نساجی، پوشاک و صنایع دستی، فعالیت زنان در ۱۱ درصد از یکصد هزار تعاونی فعال از دیگر موارد نقش آفرینی زنان در حال حاضر است. همچنین طبق آمارها، در بخش استخدام دولتی، زنان سهم ۲/۲۷ درصد را از آن خود کرده اند اما در بخش خصوصی حضور زنان به ۷۲ درصد رسیده است، تعداد مدیران زن در شرکت‌های دانش بنیان نیز ۳۲۰ نفر، فعالیت زنان در ۱۷ تشکل سیاسی و حزب (سمت دبیرکلی زنان)، سهم ۴۷ درصدی زنان از کل دانشجویان نیز از دیگر فعالیت‌های زنان به شمار می‌رود.

سهم کنونی زنان از حضور در عرصه‌های مختلف علمی، فرهنگی، اقتصادی و اجرایی

مدیران نشریات	۴۰ درصد
نشریات ویژه زنان	۲۵ مورد
اشتغال در بخش کشاورزی	۲۲ درصد
بخش صنعتی نساجی، پوشاک و صنایع دستی	۲۵ درصد
تعاونی‌های فعال	۱۱ درصد
سهم زنان از استخدام دولتی	۲۷,۲ درصد
سهم زنان از استخدام بخش خصوصی	۷۲ درصد
مدیران زن در شرکتهای دانش بنیان	۳۲۰ نفر
فعالیت زنان در تشکل‌های سیاسی و احزاب (سمت دبیرکلی زنان)	۱۷ تشکل
مشاور امور بانوان دستگاه‌های اجرایی	۸۱۷ نفر
معاون استاندار	۲ نفر
مدیران کل استانداری‌ها	۵۰ نفر
مدیران کل در دستگاه‌های اجرایی	۴۹ نفر
معاون مدیر کل در استانداری‌ها	۴۰ نفر
معاون مدیر کل در دستگاه‌های اجرایی	۲۱۵ نفر
فرماندار زن	۴ نفر
معاون فرماندار زن	۷ نفر
مشاور امور بانوان در فرمانداری‌ها	۲۲۰ نفر
بخشدار	۱۹

^۱ . زنان و شوراهای اسلامی شهر و روستا؛ راهی که رفته اند، نگاهی که دارند، ایرنا، ۹۶/۱/۲۵

□ کلام آخر

طی سالهای پس از انقلاب اسلامی زنان به لحاظ تحصیل، مهارت و دانش و بینش توانسته‌اند قابلیت‌ها و توانمندیهای خود را در پرتو فرصت‌ها و بسترهای قانونی و اجتماعی که برایشان فراهم شده به فعلیت در آورند و به دلیل شایستگی‌هایشان مناصب مدیریتی را در سطوح مختلف کسب کنند البته قطعاً این حد از پیشرفت در حضور زنان در عرصه‌های مدیریتی، گرچه قابل تقدیر است اما نه کافی و نه متناسب با ضرورت‌ها و توانمندیهای زنان در جامعه کنونی است، بلکه نوید بخش حضور فعالتر و پویاتر زنان در ساختن فردایی بهتر و متعالی‌تر از امروز در راستای آرمانهای نظام اسلامی است. به ویژه آن که هدفگذاری و تلاش دولت و مسئولان نیز بر ارتقای کمی (۳۰ درصدی) و کیفی جایگاه زنان و حضور موثرتر آنان در سطوح بالای مدیریتی کشور قرار گرفته است.

